خەونی موزیکژەنێکی عیراقی لە ڕۆمانێکی عەلی بەدردا.. ئەردەڵان عەبدوڵڵا

عەلی بەدر یەکێکە لە قەڵەمە جوانەکانی ئەدەبی عیراقی، ئەم نووسەرە خاوەنی شێوازێکی تایبەتی نووسینە و ناوەڕۆکی ڕۆمانەکانیشی گوزارشت لە کۆمەڵگە و کەسایەتی عیراقی دەکات. یەکێک لە ڕۆمانە جوانەکانی « هەورژێن»ە کە لە لایەن کاک ڕێگەز ڕەشیدەوە کراوە بەکوردی و دەزگای سەردەم چاپیکردووە. ئەم ڕۆمانە هەرچەندە کورتە، بەڵام نووسەر توانیویەتی لە نۆڤلێتێکی 130 لاپەڕەییدا، باسی کۆمەڵێک کێشەی گەورە بکات، کە ڕووبەڕووی کۆمەڵگەی عیراقی دەبێتەوە، لە پێش هەموویانەوە «بەهێزبوونی ڕەوتی ئیسلامی توندڕەو، پاشکشەی مۆدێرنە و عەقڵی کراوە، خۆشەویستی، غەریبی، ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا، فاشیزمی ئەوروپی» لەهەمووشی گرنگتر « موزیک» کە دەبێتە بەردی بناغەی ئەم کێشە نوێیەی عەلی بەدر و پانتایی گەورە لەم نۆڤلێتە داگیردەکات.

ناوەڕۆک

نەبیل کوڕێکی گەنجی عیراقییە لە بەغداد دەژی، ژەنیاری چەلۆیە، لەقوتابخانەی بالەی مەنسوور، خوێندنی موزیکی تەواوکردووە و پاشانیش دەبێتە ئەندامی تیپی سەمفۆنیای نیشتمانیی و ئامێری چەلۆ دەژەنێت.
لەپاش داگیرکردنی عیراق لە لایەن ئەمریکاوە و بەهێزبوونی گرووپە ئیسلامییە توندڕەوەکان لە بەغدا، موزیکژەنان و هونەردۆستان ڕووبەڕووی ڕەوشێکی خراپ بوونەوە، چونکە ئەوان پێیان وایە کە موزیک، کاری شەیتانە و حەرامە. وەکو نووسەر لە زاری نەبیلەوە دەڵێت: ژەنیاری موزیکی کلاسیک لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست، هەرگیز پیشەیەکی ئاسان نییە، ئەمە تەنها کارێکی گران نییە و بەس، بەڵکو تراژیدیی و کۆمیدیی و ترسناکیشە، ڕێک وەک ئەوە وایە ئاژەڵێک بژێنی، کە هەموو ژیانی لە بەستەڵەکدا بەسەربردبێ، بیگوازیتەوە بۆ ناوچەیەک کە پلەی گەرمای لە هاویندا دەگاتە چل پلە. ل 24
پاش ئەوەی دراوسێکانی لە بیستنی موزیک بێزار دەبن، شەڕ بە نەبیل دەفرۆشن، بەڵام ئەو هەندێ گوێیان پێ نادات و لەموزیکژەنین بەردەوام دەبێت. تا ڕۆژێکیان کاتێک دەگەڕێتەوە ماڵەوە، لەلایەن

گرووپێکی ئیسلامی توندڕەوەوە، لێی دەدەن و سووکایەتی پێدەکرێت و لە هەمووشی ناخۆشتر، چەلەکەی دەشکێنن. هەموو ئەم کارە قێزەونانەش بەناوی پارێزگاریکردن لە ئایین ناودەبرێت. پاشانیش هەر ئەو گرووپە دەیانەوێت بە زۆر پارەی لێبستێنن بۆ دروستکردنی مزگەوتێک لە گەڕەکەکەیان. لێرەوە نەبیل بە تەواوەتی بێزار دەبێت و بڕیار دەدات، وڵات بەجێ بهێڵێت و بەرەو هەندەران کۆچ بکات.
نووسەر پانتایی باش بۆ کۆچ و هەندەران تەرخان دەکات و مەسەلەی غەریبیش دەکاتە تەوەرێکی تری رۆمانە جوانەکەی، کاتێک نەبیل لە بەلجیکا دەگیرسێتەوە، لەوێ قاچاخچییەکە لە گەڕەکێکی مسوڵمانشینی بروکسەل فڕێی دەدات و پاشانیش هەر لەوێندەر دەژی. گەڕەکەکە پڕیەتی لە تورک و مەغریبی. لێرەش دووبارە نەبیل رووبەرووی ئیسلامی توندڕەو عەقڵی دواکەوتووی رۆژهەڵاتی دەبێتەوە. کاتێک لەم گەڕەکەدا دەژی، دراوسەکەی کە ئاسنگەرێکی تورکی شەڕەنگێز دەبێت، دژایەتی دەکات. ئەم جارە هۆکارەکەی ئەوەیە، کاتێک نەبیل لەگەڵ « ڤانی « خۆشەوستیدا سەکس دەکەن، ڤانی دەنگ بەرز دەکاتەوە، ئەمەش دەبێتە مایەی بێزاری دراوسێ تورکە ئاسنگەرەکەی، رۆژێکیان کاتێک دەگەڕێتەوە، کۆمەڵێک تورک وەکو گورگ پەلاماری دەدەن و سووکایەتی پێدەکەن و دووبارە چەلەکەی دەشکێنن، ئەمەش دەبێتە مایەی ناڕەحەتی بۆ نەبیل و بە ناچاری ئەو گەڕەکە بەجێدەهێڵێت دەچێت لەگەڵ خۆشەوسیتەکەی دەژی.

ماوەیەک لای ئەم کچە بەلجیکییە دەژی، بەڵام لێرەش رووبەرووی کێشە دەبێتەوە بەتایبەتی لەگەڵ دەوروبەرەکەیدا، لەوکاتەدا هەستی رۆژهەڵاتیی و رۆژئاوایی دروست دەبێت. ئەمەش بابەتێکی ترە کە نووسەر هەوڵیداوە لەم رۆمانەیدا جێگای بۆ بکاتەوە. هەتا کۆتایی رۆمانەکەش نەبیل لەناو گێژاوێکی گەورەی رۆژهەڵات و رۆژئاوادا مەلە دەکات، لە رۆژهەڵات و رۆژئاواشدا ئیسلامی توندڕەو تەنگی پێهەڵدەچنێت، لە هەمان کاتیشدا بیری توندڕەویی و راسیزمی ئەوروپیش بێزاری دەکات. لەکۆتاییشدا لەم زەلکاوەی توندڕەوییەدا نوقم دەبێت، کاتک رۆژێکیان بەخۆی نازانێت چووتە ناو خۆپیشاندانی گرووپە سەلەفیە توندڕەوەکان و دواتریش لەو خۆپیشاندانەدا بریندار دەبێت، لەکاتێکیشدا ئەو لە رۆژهەڵات لە دەست ئەوان رایکردووە، ئەمەش کۆتایی رۆمانەکەیە.

موزیک

لەم کارەیدا عەلی بەدر پانتایی باشی بە موزیک داناوە، کاریگەری بەسەر تاک و کۆمەڵگەدا دەرخستووە، لە هەمان کاتیشدا هەوڵیداوە،

تیشک بخاتە سەر توێژێکی گرنگ و داهێنەری ناو کۆمەڵگە، کە ئەوانیش موزیکژەنەکانن. بە تایبەتی موزیکژەکانی عیراق کە چۆن رووبەرووی ئاستەنگ و کێشەی گەورە دەبنەوە لەناو کۆمەڵگەدا. لەناو رۆمانەکەدا، بە کۆمەڵێک وشە و رستەی جوان گوزارشت لە مەزنی موزیک دەکات.

(موزیک ئامڕازێکی جادووییە و نزیکە لە نواندنی موگناتیسی، ئاخ ئەگەر خەڵکی لەبری دەم، بە موزیک، واتا بە زمانێکی بێ دەم قسەیان بکردایە. ل 30)

ژیان لای نەبیل دەبێتە موزیک، لە رێگەی موزیکەوە بە جیهان و دەوروبەر و کۆمەڵگە دەڕوانێت.
-کۆمەڵگە وەکو ئۆرکێسترای لێ دێت، ژەندارەکان رۆژئاواییە قژکاڵەکانن، بڕبڕی پشتی ئۆرکێستران. وەکو کەمان، ڤیۆلا، کۆنتراباس و چێلۆ، ئینجا لاتینییەکان کە ئامێرە فوودارەکانن، وەک ئۆبوا، فلووت، کلارنێت و باسۆن، دواتر رۆژهەڵاتییەکان، عەرەب، فارس، کورد، ئەمانە بە ئامێرە مسییەکان دەچن وەک، ترۆمپیت تیوبا، هۆڕن، دواتر ئەفریقییەکان دێن بەشێوەی دەهۆڵ و درازن، هەرچی ئاسیاییەکانە، ئەوا بەشێک لەجۆرەکانی سیمبالات دەگرنە ئەستۆ. ل 88

بیری توندڕەویی ئیسلامی

دژایەتیکردنی فکری توندڕەویی ئیسلامی، خاڵێکی سەرەکی ئەم نۆڤڵێتەیە، نووسەر هەوڵیداوە لەرێگەی کۆمەڵێک ڤیگەر و رووداوەوە، رەخنەی توند لە ئەم رەوتە سیاسییە بگرێت، کە هەژموونی گەورەی بەسەر کۆمەڵگەی رۆژهەڵاتییەوە هەیە. لە زۆر شوێنی رۆمانەکەیدا رەخنەی توندیان تیدەگرێت بەوەی کە توندڕەوون، شەڕەنگێزن، مێشك پووتن، دژی موزیکن. لەهەمووشی سەیرتر لە لاپەڕە 17 شدا دەڵێت: ئیسلامییەکان لە هەموو کەس زیاتر سەیری کەناڵەکانی پۆرنۆ دەکەن، لەم دواییەشدا فەتوایەکیان دەرکردووە کە سەیرکردنی ئافرەتی نامسوڵمان حەڵاڵە.
لە هەمانکاتیشدا نەک تەنها لە رۆژهەڵات، بگرە لە رۆژئاواشدا نووسەر دژایەتیی ئەم فکرەی دەکات، لە راستیشدا کەم نووسەر هەوڵیداوە تیشک بخاتە سەر ئەم لایەنە، چونکە بەشێک لە رەوەندی موسڵمانان لە رۆژئاوادا، لەژێر هەژموونی فکری ئیسلامی توندڕەودان، نووسەریش لەرێگەی باس کردنی کۆمەڵێک رووداو ڤیگەرەوە، هەوڵیداوە تیشک بخاتە سەر ئەم مەسەلەیە.

شاری خەونەکانی فارابی و ئەفلاتوون

لە سەرەتای نۆڤێلەکەوە هەتا کۆتایی، تارمایی شارە خەیاڵاوییەکەی ئەفلاتوون و فارابی بەسەر نووسەردا دیارە، بەتایبەتی بەچوونەکانی فارابی. لە زاری نەبیلەوە دەڵێت:

(فارابی پێی وابوو موزیک ڕەگەزێکی گرنگە لەشاری خەونەکاندا، چونکە سەرچاوەی بیرۆکەی دادپەروەری، بیرۆکەی هارمۆنییە لە موزیکدا. ل 72 . فارابی موزیکی وەکو بەشێک لەچارەسەر دادەنا بۆ نەخۆشییە دەروونییەکان هەتا کۆتایی نۆڤێلەکەی نەبیل خەون بەو شارەوە دەبینێت، کە تێیدا موزیک و موزیکژەنان هەژموونی گەورەیان هەبێت، لەمەدا تەنها خەونی موزیکژەنێک نییە، بگرە نووسەر هەوڵیداوە لەڕێگەی ئەم موزیکژەنەوە خەون بە کۆمەڵگەیەکی مرۆیانە ببینێت، کە دووربێت لە جەنگ و بیری توندڕەویی و فاشیزم، جوانترین داهێنانی مرۆڤیش موزیکە. کۆمەڵگەیەکیش موزیک تێیدا زاڵبێت، کۆمەڵگەیەکی مرۆڤدۆستانە یە، بە پێچەوانەشەوە کۆمەڵگەیەک دژی موزیک بێت، دژی مرۆڤیشە، ئەمەش پەیامی سەرەکی و گرنگی نووسەرە لەم نۆڤێلەیدا.

خۆشەویستی و سێکس

وەکو هەموو کارەکانی تری خۆشەویستی و سێکس پانتایی باش لەم نۆڤێلەشدا داگیر دەکەن، خاڵێکی سەرنجڕاکێشیش کە نووسەر تیشکی خستۆتە سەری مەسەلەی سەیرکردنی کەناڵەکانی پۆرنۆیە» رووت» لە عیراق، بەتایبەتی دوای رووخانی رژێمی بەعس، بڵاوبوونەوەی سەتەلایەت و ئینتەرنێت، وایکرد کە بینەری کەناڵەکانی پۆرنۆ لە عیراق زیاد بکەن، بە پێی هەندێک راپۆرتی جیهانیش بێت، عیراق لە ریزی پێشەوەی وڵاتانی جیهان دادەنرێت لەم بوارەدا. ئەمەش گوزارشت لە زاڵبوونی چەپاندن و مەحرومکردنی خەڵکییە لە بواری سێکسدا. لە هەمان کاتیشدا گوزارشت لە بێزاریی و نائومیدی تاکی عیراقیش دەکات، لە هەمانکاتیشدا فراوانبوونی سنووری «حەرام و قەدەغەکردن»یش ڕۆڵی لەمەدا هەیە. وەکو لەزاری نەبیلەوە دەڵێت: کەناڵەکانی پۆرنۆ تاکە شتێکن لەم وڵاتەدا بە ئاسانی دەستدەکەون. ل 17

چیرۆکی خۆشەویستی نەبیل بۆ ڤانی، کچە شۆخی بەلجیکیش، جوانییەکی گەورەی بەم نۆڤێلە بەخشیوەوە و نووسەر زۆر سەرکەوتوانە توانیویەتی ئەم پرسە تەوزیف بکات.

(ڤانی بووبووە گڵۆپێکی کارەبایی بۆ کەسێکی بیابانشین کە لە بیابانێکی تاریکدا دەژیا. ل108)

لەزۆر شوێندا رستە و دەستەواژەی ئێجگار جوانی تێدایە کە گوزارشت

لە چیرۆکێکی جوانی خۆشەویستی دەکات.

ڕەخنە لە فاشیزم و عەقڵییەتی ڕۆژئاوایی

نووسەر لەم نەقڵەتەدا تەنها دژی توندڕەویی ئیسلامی ناوەستێتەوە بگرە دژی فکری ناسیۆنالیستە توندڕەوەکانی ئەوروپاش دەوەستێتەوە، لە هەمانکاتیشدا ڕەخنەی توندیش ئاڕاستەی کۆمەڵگە و عەقڵییەتی ڕۆژئاوایی دەگرێت.
(نەبیل هەستی کرد لەو وڵاتەدا بۆی هەیە تەنها لەسەر دووشت قسە بکات:
یەکەم: کارەسات و تراژیدیای وڵاتی خۆی. دووەم: ئەو خۆشگوزەرانییەی لێرە دەستیکەوتووە. ل 122)
پاشانیش دەڵێت:

(شۆفێرێکی تەکسی بەلجیکی جنێو بە بەلجیکا دەدات، جنێو بە مێژوو، سیاسییەکان، خاکەکەی، تەنانەت خواردەمەنی و بیرەو شۆکۆلاتەکەی، بەڵام لە پەنابەری چاوەڕوان ناکات، بەڵکە چاوەڕێیە بڵێت: بەلجیکا مەزنترین وڵاتە لەسەر زەوی، ئای بەلجیکا، چیم بەسەر دەهات ئەگەر باوەشت بەم نەکردایەتەوە، ل 124
ئەمەش تاڕادەیەک بەسەر بیری کۆمەڵگەی ڕۆژئاواییدا زاڵە، من خۆم لە ئەڵمانیا بووم، کاتێک لەناو چەپەکانیشدا ڕەخنەمان لە حکومەت دەگرت، هەستم دەکرد هەندێکیان پێیان ناخۆشە ڕەخنە لە حکومەتەکەیان بگریت، جارێکیان ڕەخنەم لە سیاسەتی گێرهارد شرۆدەر ڕاوێژکاری پێشووی ئەڵمانیا گرت، یەکێکیان وتی: خەلکی کوێیت، وتم کوردستان. وتی ئەی بۆ هاتوویت بۆ ئێرە؟ ئەوێ باشترە یان ئێرە.
هەستم بەبێزاری دەکرد لە سیمایدا و دەیویست بڵێت، تۆ کەسێکی بێگانەیت بەم وڵاتە، بەڵام نەیدەویست ڕاستەوخۆ وا بڵێ، بەمشێوەیە تێیگەیاندم کە من بێگانەم و مافی قسەکردنم لەبارەی بارودۆخی ئەم وڵاتەوە نییە.
لەهەمووی گرنگتر نووسەر ڕەخنە لەمێژووویی خوێناوی بەلجیکا دەگرێت بەتایبەتی قۆناغی داگیرکاری لەکۆنگۆ، کە یەکێکە لە قۆناغە ناشیرین و قێزەوەنەکانی بەلجیکا.
جگە لەمانە، نووسەر کۆمەڵێک بابەتی گرنگی لەم نەقڵەتەدا وروژاندووە، کە مایەی سەرنجی خوێنەرن.

دوا قسە

بەڕاستی کاروبەرهەمەکانی ئەم نووسەرە عیراقییە مایەی

گرنگیپێدانە، ئەم نۆڤڵێتەشی وەکو کارەکانی تری مایەی گرنگی پێدان و خوێندنەوەن، لێرەدا جێگەی خۆیەتی دەستخۆشی لە کاک رێگەز رەشید بکەم، بە وەرگێرانی ئەم نۆڤڵێتە و هیوای کاری جوانتر و باشتری بۆ دەخوازم.

سەرچاوە: عەلی بەدر. هەورژەن. وەرگێرانی: رێگەز رەشید. چاپی یەکەم. دەزگا و چاپی پەخشی سەردەم. 2018. سلێمانی.